

ZAJEDNIČKA IZJAVA

Osnovne informacije

Predstavnici državnih institucija, lokalnih samouprava, civilnog društva, nevladinog sektora, privrede, privatnog sektora, stručnih institucija, međunarodnih donatorskih organizacija, šumarski stručnjaci i mladi koji će svoju profesionalnu budućnost vezati za šumarski sektor, okupili su na **Prvom crnogorskom šumarskom forumu** 9 i 10 februara 2010. godine u Podgorici, u Hotelu Crna Gora da razgovaraju o "Razvoju sektora šumarstva u Crnoj Gori u kontekstu međunarodnih inicijativa i državnih izazova".

Domaćin foruma je bilo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede uz podršku projekta „Razvoj šumarstva u Crnoj Gori“, FODEMO projekta kojeg zajednički finansiraju Vlada Velikog Vojvodstva Luksemburga i Vlada Crne Gore.

Ciljevi Prvog crnogorskog šumarskog foruma bili su da:

- naglasi značajnu ulogu koju šumarstvo ima za ruralni i ukupni privredni razvoj Crne Gore;
- predstavi koncept Nacionalnog šumarskog programa (NŠP), obaveza vezanih za proces Ministarske konferencije o zaštiti šuma u Evropi (MCPFE) i očekivanja EU;
- prikaže napredak koji je postignut u ukupnom razvoju sektora i posebno u oblasti unapređenog planiranja gazdovanja šumama i Nacionalnoj inventuri šuma;
- predstavi napredak postignut u realizaciji međunarodnih projekata iz oblasti šumarstva i obezbijedi sinergiju budućih donatorskih aktivnosti posebno onih projekata za čiju realizaciju je potrebno obezbijediti nedostajuća sredstva;
- organizuje 2 panel diskusije: Panel 1 "Zakonodavni okvir i program razvoja sektora šumarstva", i Panel 2 "Novi tehnički standardi i metodi za održivo gazdovanje šumama i monitoring šuma", s ciljem ocjene napretka i planova za određene dijelove okvira za NŠP u Crnoj Gori;
- predstavi očekivanja privatnog sektora i institucija šumarstva u pogledu daljeg razvoja i implementacije reforme šumarskog sektora;
- unaprijedi matricu za NŠP koju je ranije izradilo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, FODEMO projekat i SNV (Holandska razvojna organizacija) na osnovu saznanja dobijenih sa panela, komentara i plenarnih diskusija;
- usvoji ovu zajedničku izjavu o prioritarnim aktivnostima državnih šumarskih institucija i međunarodnih organizacija u kontekstu NŠP.

Trenutno stanje i inicijative

Šume i šumsko zemljište pokrivaju oko 54% crnogorske teritorije, a oko 80% stanovništva je vezano za selo i prostore koji su bogati šumama. Šumski ekosistemi su veoma važni u svim segmentima života i privrede: oni su značajan proizvođač biomase, izvor zdravog i visokokvalitetnog šumskog voća, glavno stanište divljači, ključni faktor za očuvanje i

regulisanje sistema voda; obezbjeđuju zaštitu od erozije i prečišćavaju vazduh, a i oslonac su razvoja lokalne privrede.

U procesu sveukupne reforme sektora šumarstva u Crnoj Gori, Vlada je usvojila Nacionalnu politiku upravljanja šumama i šumskim zemljištima - Nacionalnu šumarsku politiku (2008) i Nacionalni akcioni plan za borbu protiv bespravnih aktivnosti u šumarstvu (2009). Pored toga, izrada novog Zakona o šumama nalazi se u završnoj fazi, uz podršku SNV i FODEMO projekta, a rad na Nacionalnoj inventuri šuma otpočeo je početkom 2009. godine uz podršku FODEMO projekta, dok aktivnosti na unapređivanju procedura i instrumenata za planiranje gazdovanja šumama traju već nekoliko godina. Pored toga, Crna Gora je aktivno uključena u regionalni politički proces Ministarske konferencije o zaštiti šuma u Evropi (učestvovala je na Četvrtoj Ministarskoj konferenciji o zaštiti šuma u Evropi održanoj 2003. godine u Beču i na Petoj Ministarskoj konferenciji o zaštiti šuma u Evropi, koja je održana 2007. godine u Varšavi), i usvojila je i trenutno razvija i primjenjuje koncept Nacionalnog šumarskog programa.

Vizija

Svaka od gore navedenih inicijativa pruža podršku za primjenu održivog gazdovanja šumama. Vizija šumarstva u Crnoj Gori je da se unaprijedi postojeće stanje svih šuma tako da zaštitne, ekološke, socijalne i ekonomske funkcije šuma budu izbalansirane, a održivost obezbijedena.

Nacionalni šumarski program

Na ovom Forumu detaljno je predstavljen koncept NŠP u Crnoj Gori. Usvajanje procesa NŠP kao ključnog instrumenta za postizanje održivog gazdovanja šumama i rad na njegovim rezultatima obilježio je i obilježiće rad državnih institucija i sektoru šumarstva u narednom periodu. Naime, NŠP u Crnoj Gori sam po sebi nije dokument, već proces reforme šumarskog sektora u okviru kojeg se razvija niz dokumenata i aktivnosti koje su od vitalnog značaja za usmjeravanje reforme šumarskog sektora. U diskusijama na Forumu (plenarno i na panelima) razmotreni su ključni elementi NŠP i konstatovano je sljedeće:

- a) **Nacionalna šumarska politika** (usvojena 2008.) je dokument koji definiše ciljeve Crne Gore u pravcu razvoja šumarskog sektora, pri čemu jasno ukazuje na aktivnosti koje će se sprovesti za ostvarivanje tih ciljeva. Njena implementacija zbog brojnih zadataka predloženih u njoj, nije u potpunosti završena i zahtjevaće veću i koordinisaniju saradnju svih zainteresovanih strana. S tim u vezi, ohrabruje se civilni sektor da uzme veće učešće, kao i državne institucije da sprovedu prioritetne zadatke: formiranje nacionalnog i lokalnih savjeta za šumarstvo, formiranje savjetodavne službe u skladu sa novim zakonom o šumama.
- b) **Zakonodavni okvir** – dva nedavno usvojena zakona: Zakon o reproduktivnom materijalu šumskog drveća (2007) i Zakon o divljači i lovstvu (2008) obezbjeđuju kvalitetan okvir za buduće sistemsko uređenje predmetnih pitanja koja se ovim zakonima obrađuju. Izrada podzakonskih propisa predmetnih akata nije u cjelosti završena i predstavlja izazov na koji treba odgovoriti u ovoj godini. S tim u vezi, potrebno je intenzivirati aktivnosti i završiti izradu nedostajućih podzakonskih akata u ovoj godini.

Novi Zakon o šumama koji je juče usvojen na Vladinoj Komisiji za ekonomsku politiku će uspostaviti zakonski okvir za sprovođenje Nacionalne šumarske politike i uskladiće

važeće zakonodavstvo sa evropskim politikama i standardima. U njegovoj izradi podrška SNV-a i FODEMO projekta bila je od izuzetne važnosti. Sve stručne kapacitete državnih institucija i međunarodnu podršku potrebno je angažovati u narednom periodu, kako bi se ovaj zakon donio, u najkraćem mogućem roku uz aktivno učešće civilnog društva i šire stručne i naučne javnosti. Ovo je prioritetan zadatak u 2010. godini koji je i obaveza resornog ministarstva u skladu sa programom rada Vlade za ovu godinu.

- c) **Nacionalna šumarska strategija / Program razvoja sektora:** Radi obezbjeđivanja održivog i multifunkcionalnog gazdovanja šumama potrebno je donijeti Nacionalnu strategiju sa planom razvoja šuma i šumarstva – koja je definisana u novom Nacrtu zakona o šumama kao „dugoročni dokument, kojim se konkretizuju i sprovode ciljevi i smjernice za razvoj šuma i šumarstva, utvrđene u Nacionalnoj šumarskoj politici i sadrži plan potrebnih mjera kao i finansijska i podsticajna sredstva za njihovo izvršavanje“. Trenutno, realnost je da će se rad na ovom dokumentu sprovesti nakon usvajanja Zakona o šumama, a određene djelove osnove te strategije (podaci, studije, analize) treba uraditi i ranije, kroz međunarodnu podršku, i postojeće kadrovske, tehničke i finansijske potencijale, uz prethodno odobrenje državnih institucija.

Nacionalni akcioni plan za borbu protiv bespravnih aktivnosti u šumarstvu – usvojen je 2009. godine i dinamika njegovog sprovođenja u velikoj mjeri zavisi od ograničenih kadrovskih kapaciteta, ali je postignut zadovoljavajući napredak, posebno kada je u pitanju prekogranična saradnja i saradnja između institucija. U tom smislu, neophodno je kadrovki i tehnički osposobiti inspeksijske organe kako bi obezbjedili efikasniju implementaciju zakonskih rješenja. Jača logistička i stručna podrška u smislu značajnijih sredstava koja su definisana u okvirnom budžetu ovog dokumenta je neophodna u 2010. godini.

- d) **Plan monitoringa** – definisaće ključne standarde i indikatore napretka u implementaciji Nacionalne šumarske politike i svih drugih planova koji proizilaze iz Nacionalnog šumarskog programa. On će opisati način na koji će različite zainteresovane strane učestvovati u redovnoj analizi učinka sektora. Ovaj dokument će se izraditi kao „sastavni dio“ ili kao prateći dokument Nacionalne šumarske strategije i zbog ograničenih ljudskih kapaciteta, biće urađen kada se za to stvore zakonodavni uslovi (obrađen je u Nacrtu zakona o šumama), ali svakako ne prije 2011. godine.
- e) **Novi institucionalni okvir** – uskladiće funkcije, odgovornosti, strukture i aktivnosti Vladinih institucija sa ulogom koju će imati u sektoru šumarstva kako bi se omogućilo adekvatno sprovođenje politike u sektoru. Jasno će se razgraničiti funkcije Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u regulatornoj oblasti, gazdovanju šumama i pružanju usluga kao i Uprave za šume i definisaće ključnu ulogu civilnog društva u gazdovanju i monitoringu šuma u Crnoj Gori. Nakon uvažavanja određenih preporuka koje je dala nedavno urađena Funkcionalna analiza institucija u sektoru šumarstva od strane organa uprave, kao sljedeći korak sprovedeće se analiza poslovnih procesa koju će finansirati FODEMO projekat. Rad na novoj sistematizaciji Uprave za šume već je započeo kao odgovor na brojne izazove koje očekuju ovu instituciju u daljoj reformi u sektoru šumarstva.
- f) **Jačanje ljudskih resursa u šumarstvu** – fokus međunarodnih projekata (FODEMO, UNDP, SNV, NFG) bio je na jačanju kapaciteta državnih institucija što je dalo značajne rezultate. Novi predlog projekta „Podrška za izgradnju kapaciteta u sektoru šumarstva“ koji je pripremljen od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Uprave za šume dostavljen je Delegaciji Evropske Komisije u Crnoj Gori za finansiranje

putem IPA 2010 fonda. Svrha projekta je jačanje kapaciteta sektora šumarstva Crne Gore kroz uspostavljanje i obuku za sisteme održivog gazdovanja šumama u skladu sa standardima EU, posebno predstojećim propisima EU o plasmanu drvnih proizvoda na tržište EU i propisa EU o ruralnom razvoju. Pored toga, zajednički cilj koji zahtjeva sinergiju svih projekata u sektoru je da se uradi plan stalne obuke i stručnog obrazovanja, kojim će se ojačati kapaciteti zaposlenih u državnim institucijama u sektoru šumarstva, shodno novom institucionalnom okviru, za potrebe djelotvornijeg i efikasnijeg sprovođenja njihovih novih mandata. Na primjer, tokom sprovođenja Nacionalne inventure šuma, izgrađiće se kadrovski kapaciteti unutar crnogorskog šumarskog sektora koji će biti sposobni da sami rade na sljedećim ciklusima inventure šuma i da dobijene rezultate koriste u svrhu stalnog monitoringa šumskih resursa.

- g) **Podrška uspostavljanju održivog privatnog sektora u šumarstvu** – ovo aktivnost je od suštinske važnosti za reformu šumarstva i kontinuirano se sprovodi posljednjih nekoliko godina, naročito kroz pomoć udruženjima privatnih vlasnika šuma od strane SNV-a. Nacionalna šumarska politika je napravila iskorak u smislu većeg angažovanja države kada su u pitanju privatni vlasnici šuma i podrška privatnom sektoru u šumarstvu uopšte. Glavne komponente te podrške su sljedeće: stručna i finansijska (subvencije) podrška vlasnicima privatnih šuma i udruženja, podrška razvoju preduzetništva, povećanje produktivnosti, kvaliteta i profitabilnosti koju privatne šume donose svojim vlasnicima; obezbjeđenje da šumarstvo daje veći doprinos ruralnom razvoju i povećanje konkurentnosti crnogorskih šumskih proizvoda na tržištima Evrope. Nacrt Zakona o šumama je doneo i direktne koristi udruženju vlasnika privatnim šumama u pogledu korišćenja nedrvnih šumskih proizvoda. Potrebno je bolje korišćenje drvne biomase kao izvora obnovljive energije i iz privatnih šuma kao i obezbjeđivanje da crnogorski šumski proizvodi zadovoljavaju standarde potrebne za ulazak na tržišta EU. Posebnu pažnju i podršku zaslužuju institucije i preduzeća privatnog sektora šumarstva, naročito pružaoci stručnih usluga u šumarstvu, imajući u vidu i potrebu za što skorije uvođenje licenci za obavljanje tih poslova.
- h) **Poboljšanje informacione osnove** – sprovođenje Nacionalne inventure šuma, uvođenje poboljšanih instrumenata i procedura planiranja gazdovanja šumama i uspostavljanje šumarskog informacionog sistema će poboljšati planiranje i monitoring na nacionalnom i lokalnom nivou. Sve ove aktivnosti će se sprovesti (ili njen najveći dio) u 2010. godini.

Rad na Nacionalnoj inventuri šuma koji će trajati 2 godine, započeo je početkom 2009. godine, obezbijeđen je dio neophodne opreme za prikupljanje podataka; izabran je savjetnički tim za koji radi na definisanju metodologije; sprovedena je terenska obuka lokalnih šumarskih stručnjaka. Terenski rad je predviđen za 2010. godinu tako da će se prikupiti relevantne informacije o stanju i prostornom rasporedu, struktumim karakteristikama, iskorišćenosti i promjenama šumskog fonda.

Kada je u pitanju planiranje gazdovanja šumama, dosadašnji model planiranja nije obezbjeđivao usklađenost intervencija na terenu sa planovima. Ključni razlozi za neefikasnost ovog modela su: nedovoljna saradnja između planera i osoblja koje realizuju planove gazdovanja šumama na terenu; nejasno razgraničene odgovornosti za sprovođenje planova i suprotstavljenost interesa korisnika šuma i organa koji sprovodi gazdovanje. Uz pomoć FODEMO projekta, u narednom periodu uspostaviće se novi metod za interaktivno šumsko-uzgojno planiranje koji podrazumijeva spajanje odgovornosti za planiranje gazdovanja šumama i intervencije na terenu čime se postiže veća odgovornost lokalnog šumarskog inženjera.

Matrica NSP

Matrica NSP koja je ažurirana tokom ovog Foruma biće dodatno dorađena i objavljena od strane državnih institucija u prvoj polovini 2010. godine, kao koherentan okvir za sprovođenje NSP.

Partnerstvo i informisanje javnosti

U sprovođenju gore navedenih aktivnosti, neophodno je partnerstvo svih zainteresovanih strana. Posebno je značajno obezbijediti sve uslove da se informisanje javnosti obavi na način koji će biti u skladu sa najboljim pozitivnim praksama.

Promocija šumarstva

Potpisnici ove izjave se obavezuju da će učiniti napor da se aktivnosti šumarskih radnika promovišu adekvatno i realno široj javnosti.

Organizovanje Foruma

Crnogorski šumarski forum će se održavati svake godine u njenom prvom kvartalu. Organizatori Foruma biće državne institucije - Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Uprava za šume uz pomoć međunarodnih institucija/projekata. Formiraće se Organizacioni odbor koji će biti zadužen za pripremu Foruma. Svake godine, Forum će se baviti temom/temama koje su aktuelne i koje su obilježile ili će obilježiti reformu sektora u tom periodu.

Sastavni dio ove Izjave predstavljaju i zaključci sa panela organizovanih u okviru Foruma (Aneks 1).

Dr. Milosav Anđelić, pomoćnik ministra
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Radoš Šučur, direktor
Uprava za šume

Miodrag Bakić, predsjednik
Nacionalno udruženje privatnih vlasnika šuma

James Acworth, glavni tehnički savjetnik
FODEMO projekat

Franco Ferlin,
SNV Montenegro

U Podgorici, 10. februara 2010. godine